

Μετά την ματαίωση της «Νυχτερίδας»

Οπερα Θεσσαλονίκης ένα «άπιαστο» όνειρο

Θόδωρος Χατζηπανατζής
«Τής Αισιάδος
Μούσης έρασταί...»

Όπως εξηγούν και οι δύο υπότιτλοι του βιβλίου («Η άκμή του αθηναϊκού καφέ-άμάν στα χρόνια της βασιλείας του Γεωργίου Α'» - «Συμβολή στη μελέτη της ιστορίας του ρεμπέτικου») η μελέτη αυτή επιχειρεί να φωτίσει μιάν ανεξερεύνητη μέχρι τώρα πτυχή της εγχώριας λαϊκής καλλιτεχνικής δραστηριότητας, την καλλιέργεια της ανατολικής μουσικής στην Ελλάδα, στα χρόνια πριν από την εμφάνιση του ρεμπέτικου. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα και τις πρώτες του 20ου, μουσικά συγκροτήματα από την Σμύρνη, την Πόλη, την Αλεξάνδρεια κλπ. στελεχωμένα από Έλληνες, Αραβες, Αρμένιους, Εβραίους, Ρουμάνους κ.ά. έπαιζαν στην Αθήνα και την ελληνική επαρχία και παχυνγανούσαν τον λαό με συντομία και άλλα παρόμοια όργανα, παιζόντας άμαλάνες, τραγουδώντας αμυρνέικα και γιαννιόμια καθώς και λαϊκούς χορούς. Το βιβλίο του κ. Χατζηπανατζή δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: ποιάς ήταν οι αντιδράσεις του κόσμου, αλλά και των λογίων, ποιά το αποτέλεσμα της αναμετρήσεως με την ευρωπαϊκή μουσική των καφέ σαντάν κλπ. (Εκδόσεις «Στιγμή»).

Φερνάντο Κορτές
«Η κατάκτηση
του Μεξικού»

Γραμμένο από τον ίδιο τόν Κορτές, το βιβλίο αυτό αφηγείται τα γεγονότα μιάς σημαντικής περιόδου της ιστορίας της ανθρώπινης ζωής, τότε, στο χρόνο της Αναγέννησης, που οι Ευρωπαίοι κατακτούσαν τον άγνωστο μέχρι τότε κόσμο. Από το βιβλίο θα γίνουν οι αιτιολογίες γεγονότα που ξετυλίχθηκαν για την κατάκτηση του Μεξικού, αλλά και η προσωπικότητα του Κορτές, που από άλλους χαρακτηρίζεται σαν τυχοδιώκτης, τέρως, καταχραστής δολοφόνος, θασανιστής, από άλλους όμως τονίζονται και οι θετικές πλευρές του. Στο βιβλίο ο αναγνώστης θρίσκει την σύγκριση δύο τελείως διαφορετικών κόσμων, των Ισπανών και των Αζτέκων, που είχε σάν οποτέλεσμα την εμφάνιση ενός αδόκιμου πολιτισμού, των εντόπιων, και την επέκταση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας στον Νέο Κόσμο. Κανείς δέν έξερε πιά δέν ήταν σήμερα η μορφή του κόσμου άν έν είχε πάρει τότε η ιστορία την κοινή έκκληση. Ας προσπαθεί ότι το βιβλίο είναι γραμμένο έτσι πού διαβάζεται άνετα και με πολύ ένδιαφέρον (Εκδόσεις «Στοχαστής»).

Μισέλ
Ντέ Μονταίνι
«Διαμύηση»

Ο Γάλλος στοχαστής του 16ου αιώνα, μετά από μιά πολιτική δραστηριότητα δεκαετιών, κάθισε και έγραψε τα «Δοκίμια» του (ο αυτόν ερωλείται ό όρος του είδους) πού αποτελεί μιά σύνοψη της ελληνικής και λατινικής σκέψεως και φιλοσοφίας, όπου οι απόψεις του συγκροτούν στήλη μιά αντιμετώπιση

Η ματαίωση των παραστάσεων όπερας, πού είχε άναγγείλει ό δήμος (θά άνέβαζε τή «Νυχτερίδα» του Στράους) δείχνει, πέρα όπ'όλα τ' άλλα, πόσο δύσκολη είναι ή συγκρότηση και λειτουργία ενός λαϊκού θεάτρου.

Τό θέμα «όπερα» άποτελεί γιά τή Θεσσαλονίκη νόμιμο πρόβλημα, παρόλο πού είναι ένα είδος πού είναι θέαμα ότι έχει τό κοινό του στή θορειοελλαδική πρωτεύουσα. Θά πρέπει δηλαδή, νά υπάρχουν περίπου 10.000 άτομα στή Θεσσαλονίκη πού τρέχουν νά δούν παραστάσεις αυτής τής κατηγορίας. Καί φυσικά, δέν είναι μεγαλύτερος ό αριθμός των ανθρώπων πού πηγαίνουν νά δούν μιά θεατρική παράσταση στό «Υπερώο» ή στό Λοιμέλ ή και στήν κεντρική άκμή σκηνή - τουλάχιστον γιά έργα πού δέν σημειώνουν ιδιαίτερα επιπρακτική έπιτυχία.

Αλλά άς πάρουμε τά πράγματα από τήν άρχή. Η Θεσσαλονίκη άγανούσε άνέκαθεν τήν όπερα και τήν όπερέτα. Ακόμη και πρίν τήν απελευθέρωση τής, στό 1912, έρχονταν Ιταλικά συγκροτήματα και παρουσίασαν όπερες. Τό ίδιο πράγμα συνέχιστηκε και στή δεκαετία μέχρι τό 1920. Αργότερα, ή έλευση ξένων θιάσων σταμάτησε και μόνο ελληνικές όπερέτες έρχονταν από τήν Αθήνα. Η πόλη δέν μπορούσε νά δημιουργήσει κάτι δικό τής στόν τομέα αυτόν -ούτε θέατρο δικό τής δέν δημιουργήσε- και μιά συνέπεια αυτού είναι ότι θαυμάσιες φωνές τής Θεσσαλονίκης και του θορειοελλαδικού χώρου γενικότερα έφυγαν στό έξωτερικό όπου και διέπρεψαν. Μεγάλα όνόματα όπως ή Πέρρα, ό Σχινός, και άλλοι.

Στό χρόνο μέχρι τόν πόλεμο του 1940, και κυρίως μετά τό χησίμο του πρώην Βασιλικού θεάτρου, είχαμε έλεύσεις ή Λυρική Σκηνής (μιά από τίς πιά δέξασαν γιά τούς παλιούς Θεσσαλονικείς φιλότεχνους παραστάσεις ήταν, κατά σύμπτωση, ή «Νυχτερίδα»), λίγο πρίν τόν πόλεμο ή Λυρική Σκηνή πού τήν κατοχή, κυρίως μετά τό 1950, οι παραστάσεις τής Λυρικής Σκηνής άποτελούσαν μιά σειρά καλλιτεχνικών εκδηλώσεων πού τραβούσαν τό ένδιαφέρον του κοινού.

Βέβαια, από τά κύρια αλήγματα πολιτιστικής ζωής τής πόλεως ήταν πάντοτε ή δημιουργία λαϊκού θεάτρου, αλλά όλες οι παρολές ή ένέργειες πηγαιναν στή χαμένα. Κάποια έρημια έδειξε, μάλιστα, σκεφτεί νά διοργανώσει μεγάλο έρανο ή μεγάλο λαχείο, νά έξοικονομηθούν τά χρήματα γιά τή ίδρυση όπερας στή Θεσσαλονίκη. Βέβαια, όλα αυτά άποτελούσαν δονκιωτι-

Μόνο ή συνεργασία των άρμοδίων φορέων θά δώσει τή θετική λύση

σικά, αυτό έγινε γιάτί ή πόλη είχε μιά έντυπωσιακή ανάπτυξη και ή έλευση ξένων, γιά πολλούς λόγους και σέ πικνά δαστήματα, έπέβαλε νά μήν παρουσιάζεται ή πόλη χωρίς βασικά πολιτιστικά συγκροτήματα. Στόν τομέα τής όπερας, όμως, τό πρόβλημα μένει άλυτο.

Η όπερα ΚΘΒΕ
Θεσσαλονίκης

Η μόνη διωμισμένη λύση πού δόθηκε στό θέμα ήταν εκείνη πού σκέφτηκε και ύλοποίησε ό Σπύρος Εύαγγελάτος, στό χρόνο πού ήρθε διευθυντής στό ΚΘΒΕ, δηλαδή από τό 1977 μέχρι και τό 1981, πού ό διάδοχός του τήν συντήρησε.

Η σκέψη τού Εύαγγελάτου ήταν άπλή και γι' αυτό πέτυχε, παρόλο πού έπιδόρριπε τόν ήδη θεσμοθετημένο προϋπολογισμό τού ΚΘΒΕ. Οι παραστάσεις γίνονταν μέσα στό κτίριο τού Κρατικού θεάτρου, με τίς υπηρεσίες τού ΚΘΒΕ (διοικητικές, τεχνικές και καλλιτεχνικές) νά προσφέρουν τίς υπηρεσίες τους, με τήν κρατική όρχήστρα πού τά μέλη τής δέχονταν νά εργασθούν με μειωμένες αμοιβές, με στοιχείο χορωδίας από τήν πόλη και με σολίστ Έλληνες και ξένους, από τήν Αθήνα και τό έξωτερικό, πού ό Εύαγγελάτος τούς έπειθε νά έρχονταν νά εργασθούν με πολύ μικρές αμοιβές.

Η λύση αυτή απέδωσε θαυμάσια, ουλόχιστον γιά τήν πόλη τής Θεσσαλονίκης, γιά τό κοινό τής Αλέσσας παραστάσεις, με μεγάλα όνόματα, νά πλούσια σκηνικά, με ώραια κοστούμια. Εκείνοι πού έχαναν, βέβαια, ήταν οι οίκοι πού πληρώνονταν, ή οι σολίστ, γιά τόν ίδιο λόγο και ή ίδιος ό Εύαγγελάτος πού ζούλεγε στήν όπερα χωρίς νά πληρώνεται ξεχωριστό.

Εκείνο, όμως, πού πρόσφερε ό Εύαγγελάτος πιά πολύτιμο ήταν ό ένθουσιασμός του, ή ικανότητά του νά πείθει, αλλά και ό γνώσεις του και ή καλλιέργειά του. Αυτό πρέπει νά άναγνωρίσουμε ότι έθ δέν δέν μπορούσε νά συνεχιστεί, άποφασίζοντας νά θέσουν όλο τό θέμα σέ νέες άσεις, πού, άς σημειωθεί, σκεπτό εχε τήν αύξηση των παραστάσεων. Φυλοδοξία, δηλαδή, ήταν νά άνεβάζονται όχι μόνο

τού ΚΘΒΕ δήλωσε σαφώς ότι δέν θά έπαυε νά προσφέρει τίς υπηρεσίες του γιά τήν όπερα τής Θεσσαλονίκης. Η διοίκηση και ή διέυθυνση πού ήρθαν μετά είχαν όλη τή διάθεση νά συνεχίσουν τήν όπερα. Απόδειξη τής παραπάνω άποφάσεως έστίν ό έπ'όνομα τού ΚΘΒΕ, πού έστάλη στό ΚΟΕΕ ή Εύαγγελάτος, μετά τό 1981, έπιδείχοντάς

Παλιότερα, στό πλαίσιο των «Δημητρίων», έβλεπαμε ξένα μελοδραματικά συγκροτήματα (στή φωτογραφία «Πριγκίπισσα του Ιπποδρομίου»). Τώρα έλειψαν κι αυτά.

άρμοδίοι του θεάτρου καταλάβαιναν ότι ή άπομόκρυνση τού πρώην διευθυντή δημιουργούσε μιά νέα κατάσταση, άποφασίζοντας νά θέσουν όλο τό θέμα σέ νέες άσεις, πού, άς σημειωθεί, σκεπτό εχε τήν αύξηση των παραστάσεων. Φυλοδοξία, δηλαδή, ήταν νά άνεβάζονται όχι μόνο

θά μπορούσαν νά άνεβαστούν τρείς όπερες, άνετα, μάλιστα, άν ή μιά ήταν όπερα δωματίου, με μικρότερη όρχήστρα και λιγότερα σκηνικά. Νά σημειωθεί ότι τά έσοδα από τήν όπερα (πού οι παραστάσεις τής δίδονταν πάντα με κατάμεστη τήν αίθουσα) ήταν περίπου ένα έκατο-

Μόνο ή συνεργασία των άρμοδίων φορέων θά δώσει τή θετική λύση

Μόνο ή συνεργασία των άρμοδίων φορέων θά δώσει τή θετική λύση

Μόνο ή συνεργασία των άρμοδίων φορέων θά δώσει τή θετική λύση

Μόνο ή συνεργασία των άρμοδίων φορέων θά δώσει τή θετική λύση

δέν τήν ήθελε ά κόσμος ή άτι ήταν άσυνφορη. Στή θέση τής δημιουργήθηκε τό «Λεωνο Χοροθέατρο» τού Λοιμέλ, πού στοιχείζει τώρα πάλι από τριάντα έκατομμύρια κάθε χρόνο και κάθε του παράσταση τήν παρακολουθούν διακόσια άτομα, παρόλο πού τό εισιτήριο γιά πολλούς είναι 50 δραχμές.

Αυτά είναι τά άληθινά γεγονότα και τά άληθινά στοιχεία. Καί αυτά δείχνουν τίς εύθύνες των άρμοδίων γιά τό ότι ή Θεσσαλονίκη έχασε τήν πιά μεγάλη έλπίδα τής νά έχει όπερα, τή μόνη περίπτωση πού λειτουργήσει ό θεός σέ έτήσια βάση και γιά πέντε χρόνια. Όλα τά άλλα, πού πιθανόν διαδίδονται ή λέγονται γιά τήν όπερα Θεσσαλονίκης, τήν όπερα τού ΚΘΒΕ, άποτελούν δικαιολογίες έκ του ποινικού.

Η προσπάθεια
του δήμου

Είναι όξείπαινο τό ότι ό δήμος έκανε μερικά βετικά έθήματα γιά νά λύσει τό πρόβλημα τής όπερας Θεσσαλονίκης.

Καί σάν βετικά έθήματα έννοούμε τή συγκρότηση δημοτικής χορωδίας και τή διάθεση (σάν πρόθεση, τουλάχιστον) νά δοθούν 17 έκατομμύρια γιά νά άνεβαστεί μιά όπερα. Σίγουρα, αυτό άποτελεί πρόοδο σέ σύγκριση με τό ένα έκατομμύριο πού έβλε έ άλλοτε ό δήμος. Άν τότε, τό 1980, ό δήμος πρόσφερε πέντε έκατομμύρια μόνο τό θέμα τής όπερας θά είχε όριστική λύση.

Τό έρώτημα είναι γιάτί άπέτυχε ή νέα προσπάθεια του δήμου. Νομίζουμε ότι ή άπάντηση είναι άπλή. Έλλειψε τό πρακτικό πνεύμα και προπαντός, ή συνεργασία. Οι λύσεις γιά νά λειτουργήσει ή όπερα είναι:

1. Νά γίνει συνεργασία με τή Λυρική Σκηνή, δηλαδή σωματεργαγές (σέ σκηνικά, κοστούμια, μετακλήσεις καλλιτεχνών) αλλά με βάση ύψηλές καλλιτεχνικές απαιτήσεις και προδιαγραφές, ή 2. νά δημιουργηθεί μιά όπερα δωματίου, πού θ' άνεβάζει έργα με λίγα πρόσωπα και χαμηλό κόστος. Νά χρησιμοποιηθούν σκηνογράφοι από τή Θεσσαλονίκη και νά γίνουν σκηνικά όχι πολυτελή. Κι άκόμη νά ζητηθεί ή συνεργασία τού ΚΘΒΕ ή τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στό θέμα τής αίθουσας. Στό κάτω τή γραφή, τό θεώρημα αυτό τό έχει τό ΚΘΒΕ μόνο έξι μήνες. Συνέντευξη:

Άν ή Θεσσαλονίκη -μέσω του δήμου τής- έχει και τή έλξηση και τί δυνατότητα νά δημιουργήσει όπερα μπορεί νά τό πράξει, όρκει νά σκεφτεί σωστά και νά άπατήσει τή συνεργασία όλων των φορέων, πού στό

Μιά σκηνή από τήν παραγωγή των μακεδονικών υπό Μισέλ

Θεατρικές παραστάσεις

Γιούλιο Μισίμα, «Νύχτες χαμένων ερώτων», από τήν «Πειραματική σκηνή τής Τέχνης»

Μέ τό θέατρο Νό (ή και τό Καμπούκι) δέν μπορούμε νά πούμε ότι έχουμε επαρκή επαφή - άρα μός λείπει ή θαύτητη γνώση τού είδους. Επομένως τό μονόπρακτο τού Μισίμα, πού δόθηκεν με τόν γενικό τίτλο «Νύχτες χαμένων ερώτων» και πού φέρνουν σάν παραδείγματα προστάσεις νά δοθεί ένα σύγχρονο «Νό», θά πρέπει νά τά κρίνει κανείς από αυτά πού διαβάζει, πού άκούει και πού θέλει, τελικά, στή σκηνή. Μερικές χρήσιμες πληροφορίες θά ήταν νά πει κανείς πώς και τό «Νό» όρχισε από κάποιες θορειοελλαδικές γιορτές των Ιαπωνών και σάν - σάν πέρασε στό κοινό και στή σκηνή, άνεδοκινώντας, στό μεταξεί, μερικούς άξιους καλλιτέχνες τού είδους. Ακόμη θά μπορούσε νά έπωθεί πώς μεταπολεμικά σημειώθηκε μιά πτώση τού ένδιαφέροντος τού Ιαπωνικού κοινού γιά τό θέατρο αυτό, πού όλοοιούθηκε, πάντως, από νέα άνθιση - από άποψη παραστάσεων. Ο Μισίμα, ποιητής πού έγινε γνωστός μετά τήν τραγική του αυτοκτονία και μετά τό φίλμ πού προβάλλει φέτος, ήταν από τούς πνευματικούς ανθρώπους τής χώρας του, πού νιώστηκαν ώστε τό «Νό» νά μήν περιπέσει σέ παρακμή. Κι έτσι, άνάμεσα στό άλλα έργα του, έδωσε και τό μονόπρακτο πού είδαμε. Βασικά στοιχεία και των τεσσάρων μονοπρακτων είναι ό έρωτας και ό θάνατος (ή ή άπειλή τού θανάτου) κι άκόμη μιά ιδιότητα πρόσκειται τού πραγματικού με τό φανταστικό - τό φανταστικό σέ διάφορες έκδοχές. Καί οι τέσσερις δραματικές ιστορίες διαδραματίζονται νύχτα, άδες μιλούν γιά κάποιον έρωτα πού χάθηκε, σέ άδες οι γυναίκες εμφανίζονται σάν τά πλάσματα πού όνουν τό μοιραίο χτύπημα ή πού κατευθύνουν τά πράγματα. Στήν «Έκατοστή νύχτα» μιά γριά στό 99 χρόνια τής δόδακις τήν όμορφιά σέ έναν ποιητή πού τόν ζυγώνει ά θάνατος. Στήν «Μεταξεί τού ύμνου» ό έρωτευμένος γέροντας θά όδηγήσει στήν αυτοκτονία, όταν καταλάβει ότι δέν μπορεί νά άκουστεί ούτε από τήν αγαπημένη του, αλλά ούτε και από έναν κόσμο κοίφουν ανθρώπων. Τέλος στό «Κορίτσι με τήν θεντία» μιά γυναίκα και ένας χαμένος έραστής θά άγωνιστούν γιά νά κρατήσουν ένα κορίτσι πού έχει χάσει τό λογικά του. Τελικά θά έπικρατήσει ή γυναίκα.

Ο Μισίμα δίνει σέ άδες τίς ιστορίες του μυστήριο, αίσθησιασμό και τάση πρός τόν θάνατο ή τήν καταστροφή, σέ ποικίλες μορφές. Οι δραματικές του ιστορίες, με περίεργη κοινότητα λόγω κρατούν τόν ένδιαφέρον σάν περιπτώσεις, αλλά δέν συναρπάζουν και, προπαντός, δέν συγκινούν, ίσως γιάτί ό λόγος του είναι παραπομπών, ίσως γιάτί τό όραμα τού ποιητή είναι σκοτεινό, αλλά ίσως και έπειδή ή Ιαπωνική κοινότητα -γενικά ή κοινότητα έκείνης τής περιοχής τού κόσμου- δέν είναι προσητή ή προσειδίξουσα στήν Έλληνα θεατή, πού ένν έκτιμεί τήν προσπάθεια, δέν σιχαδάνται από τό άποτέλεσμα.

Όστόσο, ή παρουσίαση των μονοπρακτων τού Μισίμα από τήν «Πειραματική σκηνή τής Τέχνης» θά πρέπει νά θεωρηθεί θετική συμβολή στήν θεατρική ζωή τού τόπου, μιά και μός γνωρίζει με έναν ποιητή τουλάχιστον ένδιαφέροντα. Επειτα, ή παράσταση πού είδαμε σέ ό Νίκος Χουρμούζιδης έχει πολλά βετικά στοιχεία, πού δέ κέρδιζε περισσότερο άν ίσως άπόφευγε (μαζί με τόν σκηνογράφο κ. Βέττα) νά δώσει γραφικά Ιαπωνικά στοιχεία, μιά και μερικά τουλάχιστον πρόσωπα του (άπως τόν ποιητή τού πρώτου μονοπρακτου ή τήν κοπέλα τού τελευταίου) τολμήν νά τό δώσει με καθαρά μιά Ιαπωνική μορφή, πράγμα πού καθόλου δέν έννοη. Υπάρχει, δηλαδή, σέ άλη σκεδόν τήν παράσταση μιά τάση τήρησης τής Ιαπωνικής «καλλιγραφίας». Πάντως, θά έρανοπουμε, ή σουλειά και τού σκηνοθέτη και τού σκηνογράφου είναι όμορφη και σκεπτά ένδιαφέρον. Στούς θέσποι-

και λαϊκή της σκέψης και φιλοσοφίας, όπου οι απόψεις του συγγραφέα, στήριζαν μία αντιμετώπιση ζωής μοναδική στα ευρωπαϊκά κράτη. Τό έργο αποτελεί μία επιτομή τιμιότητας και ειλικρίνειας και είναι εύληκτη που μεταφράζεται τώρα στην γλώσσα μας (όπο τόν φίλιμο Δρακονταειδή) ώστε να μπορεί νά χαρεί και ο Έλληνας αναγνώστης την σκέψη του μεγάλου Γάλλου διανοητή (Εκδόσεις «Εστία»).

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ παλιός δικαστικός - άλιμονο, σήμερα δεν υπάρχει πιά - που μου διηγήθηκε όσα γίνονται σε τούτη την Ιστορία, ευσυνήθισε νάρχίζει τη διήγησή του με μία λαμπερή φεγγαροφωτιστή θραδιά και με μία μυστηριώδικη μορφή: τρόπος άρχινίσματος εξαιρετος άκόμα και γιά την εποχή μας όταν εφαρμόζεται όπως πρέπει.

Τό χριστουγεννιάτικο φεγγάρι (θά έλεγε) έδεχνε τό ψυχρά του τό πρόσωπο στά ψηλά λιβάδια· και τά ψηλά λιβάδια ελαμύριζαν άντρίγκοντας τις άχτίδες του με τό μύρια διαμάντια που είχε άπλώσει ή παγωμένη και πού ήταν τόσα μικρά ώστε μόνο ένα μάτι που θρίσκανταν πολύ κοντά του μπορούσε νά τό ερχειώσει. Και αυτά τό μύτι, έλεγε, ήταν τό μύτι ενός μικρού βασκαύ, πολύ νέου άκόμα γι' αυτήν τη δουλειά, που στέκονταν μέσα σέ μιά παράγκα με τροχούς, από κείνες πού μεταχειρίζονται οι βοσκoi την εποχή που γενναύν οι προβατίνες και κοιτάζουν προσηλωμένοι μέσα από τό στρογγυλά παραθυράκι τό όσα είνονταν έξω.

Εκείνη ή θέση ονομαζόταν της Αρνάδες ή Κάχη. Ήταν ένα κομμάτι από τόν πλατύ και άγριο βοσκότοπο που είναι γνωστός με τό άναμα τό λιβάδια τό Μολμπερί, και πού από εκεί περνά κανείς όταν τραβά τό δημόσιο δρόμο του Μιλ-Ουέσσεξ που φέρνει από τό Λονδίνο, μέσα από τό Ολμπρικμο, πρós τη διεύθυνση του Μπάθ και του Μπιστόλ. Τό μέρος τούτο όπου θρίσκονταν ή παράγκα ήταν ψηλά, ξερό και άνοιχτό από παντού, έξάν από τό μέρος τό βοριά· έτσι που έβλεπε κανείς από εκεί μιλία μακριά τό τρίγυρο κυματιστό έδαφος. Πρός τό βοριά ήταν φητρωνμένη μία έκταση από άγρια άγκαθωτά σπαρτόδένδρα με πελώριες ψηλές θέρρες· και κάμποσα από αυτά εσχηματίζαν ένα σφύδερνο χωριστό, λιγνά· πιά έμπρός από τό μεγάλο άνα, τό σφύδερνο αυτό ήταν άδειο από μέσα· εκεί ήταν στήμενη ή παράγκα που άναφαινε παραπάνω, τέλεια προστατευμένη από τούς άνέμους· και σχεδόν άφαντη, έξάν αν πηγαινε κανείς πολύ κοντά της, Οτσάσα τό κλαδιά τών δένδρων τά είχανε κόψει από μπροστά από τό δύο παραθυράκια που είχε ή παράγκα, έτσι πού άποιος έκκόχονταν μέσα, να μπορούσε να βλέπει τό πράδατό του.

Από τό πιά μέρος, τό φυσικά φράχτη που εσχηματίζον τό σπαρτόδένδρα, τόν είχαν κάνει άκόμα πιά τέλεια με μερικά άφρά παλαιοκία που τό είχαν πλάξει με κλαδιά από τό ίδια άγκαθωτά χαμδένδρα και μέσα σ' αυτάς τών περιφραγμένα άφρα έμπαρτιζονταν ένα από τά πιά έξκουστά κοπόδια του Μόλμπερι από όχτακάρδες άρνάδες.

Πρός τη νοτιά, πρós τό μέρος όπου διευθύνονταν τό ναυβάθ βλέμμα του μικρού βασκαύ, έξεχόριζε καθαρά ένα πράγμα άπάνω στό μαυρόντο σελινόφωτιστο βοσκότοπο και μόνο ένα. Ήταν ένα πανόραμα άραιοικά τριλίο σφαιρισματομένο από τρεις μεγάλες μακρούλες πέτρες στήμενες σέ σχήμα μιάς πόρτας· οι δύο άφρα προεξέμενες στη γη και ή τρίτη θρίζονταν από πάνω. Αútες οι πέτρες ήταν ξεσηλωμένες, γδαρμένες, σφωμένες, ξεσηλωμένες και με κάθε άλλο τρόπο φθαμένες από τούς μύριους παρούς που τις είχανε δείρει σέ διάστημα τών αιώνων. Αλλά εκείνη ή άφρα οι άγκαι τους έφαινονταν καλοσχηματισμένοι και σχεδόν άπειρητοι· τόσο έμορφο της δόνημεν τό φώς του φεγγαριού. Τό έρελπιό αυτό τό έλεγαν σέ κείνα τό μέρη Πόρτα του Διαβόλου.

Ενας γέρος βοσκός έμπηκε αυτήν τη στιγμή στην παράγκα από τη μεριά πού ήταν οι προβατίνες και άρχισε να κοιτάει γύρω του μέσα στό μισοσκότοδο. «Νυστάζεις», έρώτησε τό μικρό με άπότομο τρόπο.

Τό παιδί άποκρίθηκε κάπως φοβισμένα πώς δεν νυστάζει. «Τότε», έξακολούθησε ο βοσκός, «θα φύγω να πώ σπιτί, γιά να κοιμηθώ κανονικά έξω. Εδώ δεν έχουμε γιά τήν ώρα να κάνουμε τίποτα, καθώς βλέπω. Οι προβατίνες δεν έχουν άνάγκη από μέν έως και πρσί - είναι έξω από κάθε λογαριασμό πώς θα μός χρειαστούν. Οτσάσα, μιά κι είναι τό τοχτικό να μένει έξω από μός κοντά τους, θα σ' άφήσω έσέναν εδώ, τ' άκούς; Εσύ μπορείς να κοιμάσαι και την ημέρα, έγω δεν μπορώ. Και, αν χρειαστεί τίποτα, μπορείς νά τρέξεις κάτω στό σπιτί σέ όέκο λεπτά της ώρας. Και δεν μπορώ να σ' άφήσω τ' άνέμους· ώτσάσα μιά κι είναι οι μέρες τών Χριστουγέννων, και άλος ο κόσμος έχει γιορτάδες, μπορείς κι εσύ να κάνεις τό κέφι σου παίρνοντας κανέναν ύπνο άπάνω στόν πάγκο, άντί να μέινεις άρνημνος όλη τη νύχτα. Νά όχεις τό νού σου· δεν θα κοιμάσαι περισσότερο άπ' όσο θέλεις γιά να περπατήσεις ή ακιά της Πόρτας του Διαβόλου από σπιθαμής, κάθε φορά· γιατί πρέπει να ρίχνεις και μιά ματιά στις προβατίνες.

Ο μικρός δεν έδωσε άρισημένη άπάντηση και ο γέρο βοσκός, άφού άνασκόληψε λίγο με τη μαγκούρα του τη φωτιά στη θερμόραστα, έκλεισε την πόρτα άφώνοντας μέσα τόν παρουνό του και γίνικε άφαντος.

ΑΥΤΗ ή σκηνή είνονταν άπάνω-κάτω κάθε θράδυ εκείνη την εποχή, έτσι πού ο μικρός δεν παραεξευτέικε καθόλου από τόν δρισημό που τούδωσε ο άρνετικός του. Εκάθισε κάμποση ώρα κι' έκανε γούστο καίνοντας άχαρα στη θερμόραστα· κατόπιν έπήγε να ίδει τις προβατίνες και τ' άρνάκια τους, έγύρισε πάλι στην παράγκα, εκάθισε στόν πάγκο του και, τέλος, άποκαμψήθηκε.

στοι συλλεπειν ο αυτο το σχεδιο. Οτσάσα, είχε άνοητέ ένας δρόμος, πού μπορούσε σίγουρα να τόν συνεχιςέ τό Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, με τη συνδρομή και άλλων και έστω, με κάποιες δαπάνες μεγαλύτερες, αλλά πάντο προσιτές.

Μιά συνέχεια πού κόπηκε

Όταν ο Σπύρος Ευαγγελάτος έφυγε από τη διεύθυνση

εκατομύρια, καταλαβαίνω, λοιπόν, κανείς πώς τό κόστος μειώνονταν έτσι πού ή πραγματοποίηση του σχεδίου να είναι έφικτή.

Αυστηρώς, ή αλλαγή της κυβερνήσεως και της διοικήσεως του θεάτρου, έθεσε τέρμα σέ όλα αυτά. Τέρμα άδικολογήτο ή μάλλον με δικολογίες άστήρικτες. Η κ. Μερκούρη, με τήν προτροπή ή τουλάχιστον ή σύμφωνη γνώμη της νέας διοικήσεως του ΚΒΕΕ, «έκοψε» την όπερα, λέγοντας (άνκριβώς) ότι

ανατοπία να σημιοποιήσει όπερα μπορεί νά τό πρόξει, άρκει νά σκεφτεί σωστά και νά άπαίσιει ή συνεργασία όλων τών φορέων, πού στό κάτω της γραφής, όπως συμφέρε να βοηθήσουν στη λειτουργία ενός όκνημ θεάτρου στην πόλη αυτή, ενός θεάτρου πού θα δίνει δουλειά και ψυμλ σέ άρκετους. Δέν είναι δυνατόν να σταματούν άλα-πρόκει- μένου γιά ένα τέτοιο έγχεσημα- στον ένωισμό ή τόν έθελισμό ολ- ουδότητε.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Τό ξένο διήγημα

ΤΑ ΟΣΑ ΕΙΔΕ Ο ΒΟΣΚΟΣ

Του Τόμας Χάιντ

«Σού μιλά άπότομα, και καμιά φορά μάλιστα σέ φοβερίζει πώς θα σέ θάλει έξω από την πόρτα σου.»

«Μιά φορά μόνο τό έκανε αυτό, Φρέδη! Στην τιμή μου, μόνο μιά φορά. Ο Δούκας είναι πολύ καλός σύζυγος, σού λέω και πάλι. Εσένα όμως σού πρέπει μια τιμηρία γι' αυτό τό παιχνίδι πού μαζάειες άπάνε, να μέ κανείς νόρθω έδωπάνω. Γι' όλο έχει αυτό τό πράγμα.»

«Αρριέττα, παλουκαπημένη μου, είναι σωστά αυτά και τίμιο πράγμα; Μήπως δέν είναι γνωστό πώς ή ζωή σου μαζί του είναι γεμάτη θλίψη - πώς, πρ' όλο τό γλυκό σου φυσικό, άυτόσουό ή ακληράδα σου φαρμακώνει τό νάτο σου. Ηρβα γιά νά μδών άν μπορώ να σου φωνά χρώσεις. Εσύ, σάν Δούκισσα, κι εγώ είμαι ο Φρέδης Ουμπορν· όμως αυτό δέν θα είνε πιά δέν μπορώ ίως να σου φωνά χρώσεις... Τό δέν Θεό! τό γλυκοκλήτη στήμα σου θα έπρεπε νά τόν κάνει να φέρεται πιά ευγενικά άπέναντί σου και μάλιστα όταν τό συνοδεύει αυτό τό γλυκό σου τό πρόσωπο!»

«Αγαχεί Ουμπορν! Τό έκοψε σ' αυτό τό σημείο όκνημ ζωηρά με κάποιο φόβο πού προσπαθούσε να κρύψει. «Πώς μπορείς έσύ, ο σύντροφος τών παιδιών μου χρόνων να φέρνεις σέ μένα μ' αυτό τόν τρόπο; Μή μου μιλείς έτσι, και μιά κοιτάξεις έτσι! Αútα είναι λοιπόν άλο πού έχεις νά τόν πεις; Βλέπω πώς δέν έπρεπε νά έρωθ να σέ βρω. Εφεθήκη πολύ άκόμωστα.»

Ενα άλό όράκι έκοψε πάλι τό νήμα, της άμυλιάς τους γιά δέκατες στιγμές. «Πούλ καλ! Βλέπω πως είσαι πιά πεθαμένη και χαμένη γιά μένα», άκούστηκε ύστερ από λίγο ή φωνή φωνάει, «αυτό τό Αγαχεί Ουμπορν, είναι άρκετή άπόδειξη. Εγώ όμως, σέ άναπόστο άλλοτε, δέ άναπό και τώρα, Αρριέττα, χωρίς νά έλαττω ή άγάπη μου ούτε μία τριχα. Όμως έσύ δέν είσαι ή ίδια γυναίκα πού ήσουν τότε. Τότε ήσουν ελκρινής άπέναντί μου· και τώρα μού κρύβεις τό τί αλοβόνασαι με κοινά τυπικά λόγια. Ας είναι λοιπόν· δέν μπορώ να σέ ιδώ ποτέ πιά.»

«Δέν είναι άνάγκη να τό λές αυτό με τέτοιο τραγικό τόνο, άνόητο παιδί. Μπορείς νά με βλέπεις όπως είναι τό σωστό και τό τοχτικό -γιατί όχι; Όμως, φυσικά, όχι με τόν τρόπο πού με βλέπεις όήμερα. Και θέσθια δέν θα είχα έρθε εδώ, αν δέν τούχαμε να λείπει ο Δούκας από τό σπιτί ώστε να μήν είναι κανείς νά μ' έμποδίζει από τό τολημρ ή από τήν άλυσία μου αυτό έξεπόρτισμα.»

«Πότε έρχεται ο Δούκας;»

«Μεθαύριο, ή και μιά μέρα άργότερα.»

«Τότε έλα να μέ θρεξί πάλι αύριο θράδυ.»

«Οχι Φρέδη, δέν μπορώ.»

«Αν δέν μπορείς αύριο, θα μπορέσεις μεθαύριο. Ενα από τό δύο θράδια, προτού νάρθεις, παρκαχόρη σέ τό μένο, σέ παρακάτω. Αιπόν, τό χέρι σου! Λύριο, ή τό άλλο θράδυ, θα έρθεις να μέ ιδείς γιά νά μέ άποαυχετήσεις!» Επισσε τό χέρι της, Δούκισσας.

«Μιά όχι, Φρέδη - άφες τό χέρι μου! Τι θές να κάνεις πού με κρατείς έτσι. Αν είναι άνάγκη πού θές άκόμα σθεασμό γιά την θέση πού θρίσκει μια γυναίκα, με τό να θυμάτο τό περασμένο πς, τότε τέτοιο είναι ή δική σου άγάπη, Φρεδερίκα. Δέν είναι σωστό να μέ κανείς να έρωθ σέ τούτα τό μέρη από λυπητή σένα, και ύστερα να μέ κρατείς έτσι έδωπέρα.»

«Ελα λοιπόν άπό μιά φορά να μέ θρεξί! Έχω κάνει τούτο χιλιάδες μιλία δρόμο γιά νά σου ζητήσω αυτή ή χήρη.»

«Α, όχι, δέν πρέπει! Θά γίνωμαι λάγνα - ο Θεός τό ξέρει τι θα μου πούν. Δέν μπορώ νά έναθρώ. Σέ έξορκίζω στην παλιά μας φυλιά μί μου ζητείς τέτοιο πράγμα.»

«Τότε λοιπόν άμολόγησε πού έωο πράγματα. Οτι με άναπούσεις μιά φορά, και ότι ο άντρας σου σού φέρνεται πολλές φορές όσχημα και σέ κάνει να θυμάσαι τό πάλια χρόνια, τότε πού έναθραφερόσουν άκόμη γιά μένα.

«Ναι -τό όμολογώ και τό δούσ», - άποκρίθηκε εκείνη με άποκαμψμένη φωνή.

«Μά ή όμολογία μου αυτή δίνει τό δικαίωμα γιά νά φανταστεί κανείς πράγματα έναντιόν μου, και σού όρέζομαι πώς ένας τέτοιος συμπερασμός δέν είναι σωστός.»

«Μή τό λές αυτό· μιά και ήρθε - άφες με να φανταστώ όπως θέλω τήν αίτία πού σ' έκανε νόρθεις να μέ θρεξί. Δέν θα πάθεις τίποτα κακό. Ελα άκόμα μιά φορά!»

Την έκρατούσε πάντοτε από τό χέρι και από τήν μέση. «Πούλ καλ! Αιπόν» -τού έλεε στό τέλος. «Εως τό σημείο αυτό πείθωμαι από θέλημά σου. Θάρρω νά σέ άνατώσω αύριο τό θράδι ή μεθαύριο. Τώρα άφες με να φύγω.»

Την άφες έλεύθερη, και έχωρήστηκαν. Η Δούκισσα έστρεξε γρήγορα γρήγορα την κατφορία τρωθόντας κατά τό μετόχι στόν Πύργο του Ζαλκφορεστ, και έκλεινος, όταν την έχασε από τό μάτια του, έστρεψε και τράβηξε κατά την άντίθετη διεύθυνση. Και πάλι έγινε σωπή και έρημιά τριγύρω σάν και πρτά.

ΑΛ αυτό έθόσθηξε μονάχα μιά στιγμή. Όταν εκείνοι οι δύο είχανε πιά τέλεια χαθεί, μιά άλλη σιλουέττα παρου- αίστηκε στη σκηνογραφία. Ερχόταν από πίσω από τό τριλίθο. Ήταν ένας άντρας πού μεγαλόθυμα και άδελτικότερος από τόν άλλον και έφορούσε ψηλές μύτες της Ιππασίας με σπιρούνια.

Δύο πράγματα ήταν φανερά εύθις έξ' άρχής από αυτή την εμφάνιση· ότι είχε παρακολληθεί εκείνο τό άντόμωμα πού Αοχαγόυ και της Δούκισσας· και ότι, μάλλον ήταν πιθανό πως είχε ίδει κάθε κίνημα του ζευγαριού, και μαζί τό άγκάλωμα, είχε θρεξί μακρύτερα πρσί· ώστε να μπορεί νά άκούσει τό άρνητικό λόγια της γυναίκας - ή και τίποτα από όσα είχαν ειπωθεί μεταξύ τους σέ τράπο πού έκείνη ή συνάντηση θα είχε παρουσιασθεί στή μάτια του σάν ένα σημεία δύο τέλεια μονοσημένων άγαπητικών. Όμως έπρεπε να περάσουν πολλά χρόνια όσα να άποχιστεί ο μικρός έκείνος βοσκός άρκετή ηλικία γιά να θγάλει όλο αυτό τό συμπεράσματα.

Τό τρίτο άτομο εστάθηκε μιά στιγμή σάν κάτι θαθεθεί να συλλογιζόταν. Επήγε στό μέρος όπου είχαν πριν σταθεί έκείνη ή γυναίκα και κείνος ο άντρας, και άρχισε να κοιτάει κατά γής. Υστερα έστράφηκε κι' αυτές και έφυγε άκόλουθώντας μιά τρίτη διεύθυνση πού άποκαμύωνταν όσο ήταν μακριά από τούς δρόμους που είχαν πάει πριν οι δύο άκόμοι. Αútας έπράθηκε κατά την μεγάλη της δόξα, πού έστρα από λίγη ώρα θα μπορούσε να άκούσει κανείς τόν ντροχασμό ενός άλόγου άπάνω από παγωμένο κατστρώμα τού δρόμου, και ό ήχος του δονούτιζε άγνά άγνά έξωστό έσθουσε τέλεια.

Ο μικρός έμεινε στην παράγκα κοιτάζοντας τών τριλίο σάμψης να περιέρνε να θγούν και άλλα πρσωπα στην σπηλή· αλλά δέν παρουσιάστηκε πιά κανένας. Πόση ώρα έστκόταν εκεί με τό μικρό τό τό πρσωπο καλλήμενο στόν φεγγίτη της πόρτας σου· αυτές δέν ήξερα. Τό μόνο πού κατάλαβε ήταν πως ένα χτύπημα στην πλάτη τόν έκανε να πεταχτεί με μιάς από τό άνειροπλημμά- του, και να καθύοντας τό δέν άρνησε να άναγνώνουν την γνώμη του μαγκούρα πού γέρο-βοσκού.

«Κρίμα στή μάτια σου και στή νάτα σου, Μπίλλ Μίλλε! Ορίστε πού άφες την φωτιά να σβύσει, και έξερεις πολύ καλ πώς την θέλω νάμει άνόμενη. Και μού έλεγε μέσα μου πως κάποια ζαωμάρια θα γίνονταν έδωπέρα, δέν μπορείς να ήσυχάζας τό κεφάλι! περσιότατο πορτί ένα πούπουλο στόν άέρα, δέν μπορούσα να ήσυχάζω! Ε, Αιπόν τί γίνεται εδώ; Δεν ντρεπείσαι λίγο.»

«Τίποτα.»

«Τό πράδατα είν' άλα άπως τ' άφησα.»

«Μάλιστα.»

«Δέν είναι καν' όρνι πού να θέλει συμμόζεμα.»

«Οχι.»

Ο βοσκός άναψε πάλι τη φωτιά, και όγνικε να πάει στ' άρνιά παίρνοντας μαζί του ένα φανόρι, γιατί τό φεγγάρι κόντευε πιά νά θαυλώσει. Υστερ από λίγο έξαναμψήκε στην παράγκα.

«Ντροπή σέ σένα - μού λέες πώς δέν έγινε τίποτα· όταν μίς άνάδρα έχει γεννηθεί σόν άρνιά και κόντευε νά έξείανει, και άλλη φωφάει γιατί δέν ήταν ένα μάτι να τήν κοιτάξει!... Σού είπα, Μπίλλ Μίλλε, πως αν σουμεί τίποτα, να έρθεις να μέ φωνάξεις. Εγώ ότσι έκανες αυτό πού σουίπα.»

«Μου είπες πως μπορούσα νά πλώω να κοιμηθώ, γιατί είναι οι γιορτάδες και κοιμήθηκα.»

«Νό μή μιλάς, κούσο δρόμο, στούς μεγαλύτερους σου έτσι δά. Παλληγκάρι μου, γιατί άλλως τό τέλος σου θα τό λάδεις στην κρεμάλα!... Δέν έκομίζονταν όλην την ώρα! Άλλως δέν θα καθόσουν να κοιτάξεις έξω από μέσα άπ' αυτήθά τήν τρύπα! Τώρα μπορείς νά σέ σπεί σου, και να θρεξί έδω όταν θάδεις ο ήλιος. Εγώ είμαι γέροντας, και μόνο οι γέροντες δέξινουν την ζωή τους σέ τούτον τόν κόσμο. Οτσάσο πρέπει να ήσυχάζω λιγάκι άπως μπορώ.»

Ο γέρος έπήγε και πλάγιασε στό βόθος της παράγκας ενώ ο μικρός έφυγε κατά τών κατήφορο τρωθόντας πρós τό σπιτάκι του χωριού όπου ήταν ή κατοικία του.

(Μετάφραση Κ.ΚΑΡΘΑΙΟΥ)